

moj novi minimulti

100 ljet Gradišće

Gradišćanski grb

Ovo je Gradišćanski grb. Premišljavaj i ispuni riči pravilno!

k

r

ž

t

i

e

č m

z

a

Najdi 9 riči! Pogledaj točno i zaokruži je s najdražom farbom!

k	r	i	ž	a	č	r	a	p	e	v
i	j	e	z	i	k	p	š	ć	i	t
s	k	a	l	i	n	a	m	s	e	i
t	h	k	o	r	u	n	a	k	b	š
c	n	s	p	o	z	a	d	i	n	a
č	a	m	p	e	u	o	r	a	o	lj

Moja domovina Gradišće

Gradišće svečuje 100.rodjendan!

Ispuni tekst! Upiši riči!

G _____ je najmladja savezna zemlja u Austriji. 1921. ljeta je Gradišće došlo k A _____. Ž _____ je glavni grad od 1925. ljeta. Gradišće leži na i _____ Austrije.

Najviši vrhunac je P _____ b _____. On je 884 m visok.

Najveće jezero je N _____ j _____. P _____

Gradišća je Sveti Martin. 11. novembar je zemaljski s _____.

Zemaljski p _____ je Hans Petar Doskozil. Gradišće je većezična z _____. Uz Nimce i Hrvate živu u Gradišću i Ugri

i Romi. U ljetu 2000. su se postavile dvojezične seoske t _____.

Pofarbaj pravilno:

Seoska tablica / Gradišćanska zastava

Gradišćanski grb / Gradišće

Dürnbach
im Burgenland
Vincjet

k: čitanje i djelovanje s teksti

čitati tekst o Gradišću i uzvaditi informacije iz teksta

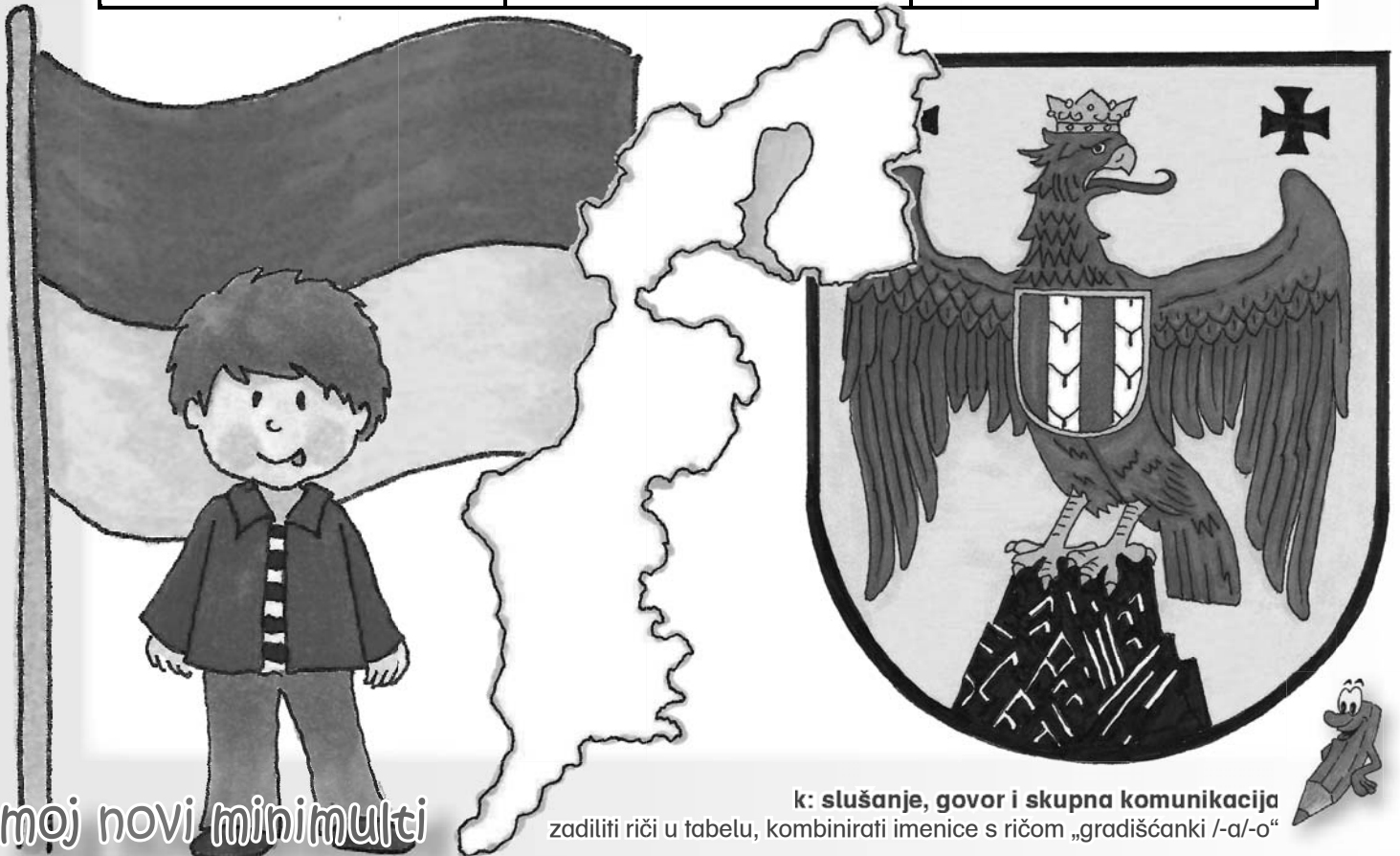
minimulti novi moj

Gradišćanske riči

Pročitaj riči i zapiši je u tabelu.

**divičica, školar, dite, grad, selo, dvorac, jezero, crikva,
škola, farnik, muzej, šuma, blago, knjiga**

muški rod gradišćanski	ženski rod gradišćanska	sridnji rod gradišćansko

Ja, ti ili on?

Vježbajte peršone! Igrajte u uloga!

k:čitanje, uvid u jezik
prepoznati i upotrijbljavati funkciju minjanja riči

Samoglasniki: a e i o u

Napiši samoglasnike u tekst!

Čitaj i prepisi tekst!

Moja domovina GRADIŠĆE

Ž_v_m u Gr_d_šću.

Gr_d_šće je m_la zemlj_
u Austr_ji.

Gr_d_šć_ j_

100 (sto) lj_t st_ro.

U Gr_d_šću je l_p_.

Ovde su samoglasniki koje trebaš za tekst:

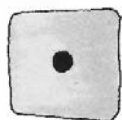
iiiiiii aaaaaaa eee o

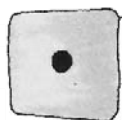
Protulične rečenice

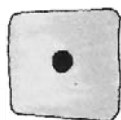
Kockaj se! Potcrtaj u svakoj rečenici 4. padež!
 Pročitaj rečenice tvom prijatelju/tvojoj prijateljici!
 Imate iste rečenice? Napiši rečenice u pisanku!

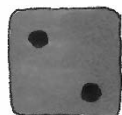
Marija

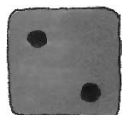
si želji

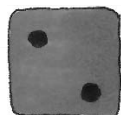
črlieno vazmeno jaje.

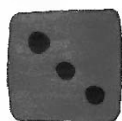
Mama

vidi

maloga kafeckoga zeca.

Tata

slika

lipu žutu narcisu.

Liza

išće

plavoga metulja.

Martin

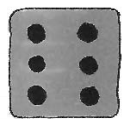
fotografira

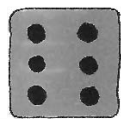
zelenu žabu.

Klepeto

najde

šaro vazmeno gnjazdo.

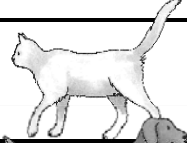

k: uvid u jezik

razumiti funkciju elementov riči, imati uvid u funkciju riči i rečenice

Hrvatski – Ugarski

Naše Gradišće je 1921. ljeta došlo k Austriji. Prije je pripadalo Madjarskoj. Zato imamo do danas slične riči. Čitaj/ Najdi slične hrvatske i ugarske riči i poveži je sa slikom. **Pofarbaj hrvatske riči plavo, a ugarske riči zeleno.**

bicikl		labda
gomb		kucak
čizma		bicikli
macka		samar
škola		kutya
labda		czizma
kuhinja		táska
szamár		gombica
konyha		mačka
kucak		iskola
szánkó		taška

Teta Nana

Ona je doživila priključenje Gradišća k Austriji
Toni ispitiva svoju tetu kako je došlo do priključenja Gradišća k Austriji. Čitajte dijalog u uloga s partnerom i odgovorite na pitanja.

Toni: Recite teta, kako je Gradišće došlo k Austriji?
A kade je bilo prije?

Teta Nana: Prije je bilo naše Gradišće dio zapadne Madjarske.
Po prvom svitskom boju se je priključilo k Austriji.

Toni: A kako?

Teta Nana: Ljudi su se pitali, kanu li ostati pod madjarskom vladom ili pod austrijanskom. Morali su glasovati, kao na izbori. I tako su se sela, koja su kanila dojtji k Austriji 1921. ljeta i simo priključila. A neka hrvatska sela su kanila ostati pod madjarskom vladom - i tako je do danas ostalo. Zato živu isto i na madjarskoj strani gradišćanski Hrvati.

Pitanja:

1. Kamo je Gradišće pred priključenjem slišilo?
2. Kako se je odlučilo, koja sela ćedu se priključiti k Austriji?
3. U kojem ljetu je bilo priključenje k Austriji?

k: čitanje i djelovanje s teksti
proširenje rječnika, odgovoriti na pitanja, čitati tekst u uloga

minimulti novi moj

S desetnicami do 100

1921. ljeta se je današnje Gradišće priključilo k Austriji. Tomu je sada 100 ljet.

Nastavi red brojev!

10	20								
----	----	--	--	--	--	--	--	--	--

Nastavi red brojev!

	30			80			20	
	30			80			20	
	30			80			20	

Napiši odgovarajući broj u ormarić!

dvadeset		sedamdeset	
deset		trideset	
devedeset		osamdeset	
sto		šezdeset	

Ganjka za broje

Najdi pravilni broj i pofarbaj ga!

Ja sam $> 9 \cdot 9 + 3$.
Ja sam $< 230 + 70$.
Moja jedinica je 5.
Koji broj sam ja?

165 254 59 325 262

Ja sam $> 90 + 95$.
Ja sam $< 600 - 190$.
Šuma mojih brojev je 12.
Koji broj sam ja?

413 219 150 236 184

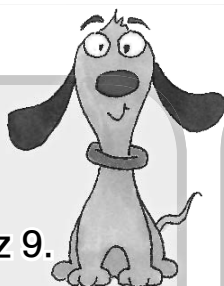
Ja sam $< 100 \cdot 6$.
Ja sam $> 215 + 180$.
Moja desetica je > 1 .
Koji broj sam ja?

621 418 517 323 435

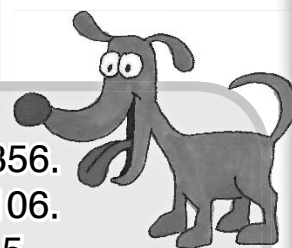
Ja sam $> 50 \cdot 3$.
Ja sam $< 100 + 100$.
Mene možeš diliti kroz 3.
Koji broj sam ja?

154 218 97 192 126

Ja sam $> 8 \cdot 9 + 26$.
Ja nisam $90 + 27$.
Mene možeš diliti kroz 9.
Koji broj sam ja?

86 128 144 93 117

Ja sam $> 4 \cdot 7 + 356$.
Ja sam $< 974 - 106$.
Moja stotica je < 5 .
Koji broj sam ja?

264 891 537 104 465

k: operiranje:
računati u brojevnom prostoru 1000

minimulti novi moj

Krhić

Povidajka iz Vlahije - Tekst: OŠ Bandol

Bilo je jednoč davno, onda su živili u jednoj lipoj krajini divičica i dičak. Zvali su se Katica i Jakov. Bili su pametna i dobra dica. Pokidob da su njevi roditelji bili siromašni, su dica morala i djelati. Svako jutro su dica gonila seoske ovce na pašu.

Nije to bilo teško djelo, ar svagdir su cvale kitice, rasla je zelena trava, a ovce su imala dosta krme. Najdraže su im bile sočne zelene listi krhića. Toplo je svitilo sunce i smijuckalo se dicit, živinam i kiticam. A bliskao se je i krhić. Bilo je kot u paradižomu, dokle ...

....dokle se je jednoga dana sve preminjilo. Nebo je najjednoč nastalo suro i počelo je curiti kot iz kabla. Sedam dan dugo dica nisu mogla otpeljati ovce na pašu, ar je sve vrime godinalo. K tomu je puhao buran vihor.

Sedmi dan je konačno prestala godina. Ali kako je sada izgledalo? Sve je bilo suro: sinokoše, nebo, a još i kitice. Bilo je strašno mrzlo. Ne samo da se je preminjila priroda, i ljudi su nastali srditi i hladni.

Jakov i Katica su bili zdvojni. Zašto se je sve preobrnulo? Strašan gorski duh se je doselio u Kisečko brigovlje, da bi ovde uspostavio svoje novo kraljevstvo. Zvao se je Vlaho. Bio je jako zločest i nemilostivan, ar mu je srce bilo od leda. Prije jednoč je bio ljubezan i milostivan. Ali ljudi su ga ismihavali, tako da je nastao tvrd i srdit. Sve okolo njega se je pretvaralo u sur kamen i mrzao led. Nigdo se već nije ufao pojti van u loze i doline. Polako je skrsnulo sunce, a s njim i sve kitice i živine.

Jednoga dana, kad su Katica i Jakov iskali krmu za njeve ovce, su u jednom nuglju štale našli mali krhić. Vjerojatno je vjetar bio donesao njegovo sime. Kakovo veselje je to bilo! Skrbili su se za malu raslinu kot za neko blago. Ali morali su paziti, da ju Vlaho ne najde.

Mali krhić je lipo rastao i napredovao. Nastajao je veći i veći, a jednoga dana je počeo još i govoriti! Začudjeno su ga Katica i Jakov poslušali: „Zašto ste vi uvijek tako tužni?“, je pitao. Dica su mu povidala o zločestom duhu Vlahu. „Toga poznam“, je rekao krhić. „Ta je zničio i našu zemlju. Jur znam, kako bi ga mogli nadvladati. Ali zato moramo rješiti tri zadaće. Dosle to još nigdo nije skupaspravio, no skupa bi nam se moglo ugodati!“

Krhić

Povidajka iz Vlahije - Tekst: OŠ Bandol

Najprije su dica krhić pažljivo iskopala. Morala su paziti, da ne otkinu njegovo dužičko žilje. Jakov je donesao košaricu i krhić potihom utar vrgao. Onda su se otpravili. Krhić im je rekao put.

Prvo su došli u diboku, škuru lozu. Najednoč se je pred njimi velik sur kamen pretvorio u orijaškoga medvida. Od straha je Katici i Jakovu skoro srce stalo! Ali u tom hipcu je iz krhića nastao oroslan. On je tako strašno zarogulio, da je medvid pobignuo i najednoč skrsnuo pod zemlju. Zvir je bila nadvladana i prva zadaća rješena. A oroslan se je opet pretvorio u krhić.

I glej, kakovo čudo! Opet su rastle kitice i krhići. Tako su se ohrabрили i nastavili svoj put.

Najednoč je iz puči u zemlji izašla orijaška kača, ka je dicu kanila zadaviti.

Čitaj dalje u dojučem izdanju na strani 23!

Osnovna škola Bandol / Volksschule Weiden bei Rechnitz

Krhić Povidajka iz Vlahije

Der Löwenzahn Ein Märchen aus der Vlahija

k: čitanje; slušanje
razumiti smisao povidajke

minimulti novi moj

Power-jilo iz Čembe

Opet je vreme za pišačenje uaturi.

Lipo je s prijatelji ili roditelji pojti van i južinati uaturi.

Ovde je za vas power-recept:

Poveži slike i riči!

30 dag putora

50 dag cukora

100g meda

1 mala žljica soka od citrone

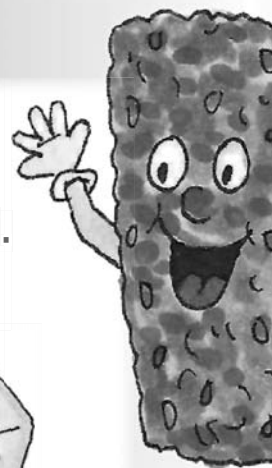
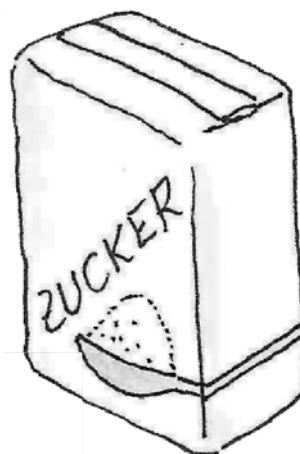
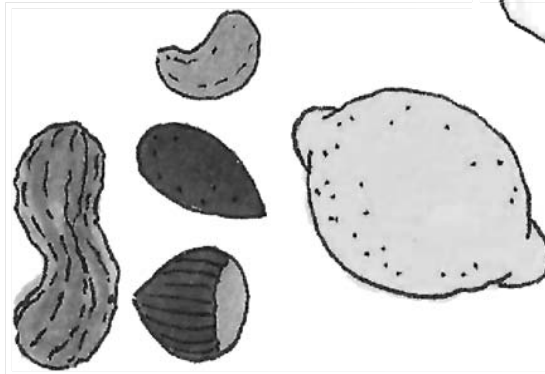
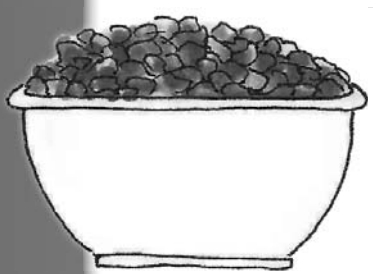
200g „6-Korn-Mischung“

100g suho voće, malo nariženo

180g orihov razdrobljeni

20g sezam-mus

oblata za pečenje

Djelaj ovako:

Dodatke pomišati i na oblata namazati.

U peći na 150 gradi celzijusa 20 minut ispeći.

Po tom komade izrizati.

Dojdi na izlet u Čembu!

Ovde si moreš halome/stare grobe pogledati i pišačiti uaturi.

Ča/Što je Klapa?

Sigurno svaki od vas zna jačiti.

Neki jači samo za se, neki jači i za prijatelje ili u zboru.

Klapa je skupina od 5 do 13 jačkarov. Normalno jači klapa „a capella“, to znači prez pratnje na instrumenti. Tipična muška klapa postoji od 4 glasov. Glasi su pricipijelno ovako podiljeni:

prvi glas: prvi tenor – jači visoko,
većinom tercu prik drugoga tenora

drugi glas: drugi tenor – jači glavni glas

treći glas: bariton – napunjuje med drugim tenorom i basom

četvrti glas: bas – jači jako diboko

Počelo je klapsko jačenje u crikva u Dalmaciji. Ljudi su samo po sluhu iskali druge glase k glavnim melodijam. Tu navadu/Ta običaj su onda preuzeli i pri jačenju narodnih jačak. U zadnji ljeti jaču klape sve već i uz pratnju instrumentov zabavne jačke. Tambure, gitare ili i cijele pop grupe pratu pri zabavni jačka klape. U Gradišću postoju jur neke klape. Najmladja je Klapa Dičaki. Jačkari su iz trih sel Austrije: Čajta, Čemba, Vincjet i trih sel Madjarske: Narda, Četar, Kiseg. Poslušati si morete „dičake“ sada i na novom CD-u (kontakt: 0664/1211718).

Kako se zovu četiri glasi klape?

Odakle su člani Klape Dičaki? Išči ta hrvatska sela na karti!

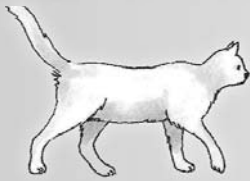

k: čitanje
čitanje informativnoga teksta uz razumivanje

minimulti novi moj

1

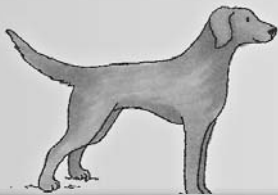
Mačka je po hrvatsku.

9

Macka je po hrvatsku.

5

2

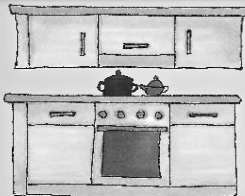
Kutya je po hrvatsku.

9

Kucak je po hrvatsku.

12

3

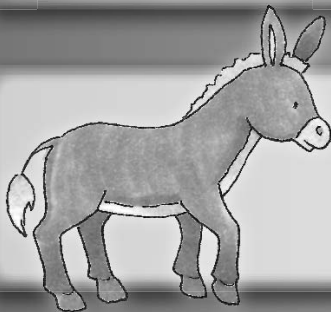
Kuhinja je po hrvatsku.

1

Konyha je po hrvatsku.

7

4

Szamár je po hrvatsku.

3

Samar je po hrvatsku.

10

5

Čizme je po hrvatsku.

1

Czizma je po hrvatsku.

6

6

Szánkó je po hrvatsku.

9

Sana je po hrvatsku.

11

7		Labda je po hrvatsku. 4
		Lábda je po hrvatsku. 3
8		Iskola je po hrvatsku. 4
		Škola je po hrvatsku. 6
9		Gomb je po hrvatsku. 11
		Gombice je po hrvatsku. 8
10		Taška je po hrvatsku. 3
		Táska je po hrvatsku. 8
11		Bicikl je po hrvatsku. 2
		Bicikli je po hrvatsku. 7
12		Sana je po ugarsku. 4
		Szánkó je po ugarsku. 5

na gornju tablicu, onda si zami prvu pločicu, tu na broj, ki/koji stoji kod slike.

minimulti novi moj

Mi smo 100

Pod geslom „Mi smo 100 – jedna savezna zemlja, jedno stoljeće, jedno zajedništvo“ zemlja Gradišće planira brojne priredbe za svečevanje 100. obljetnice Gradišća 2021. ljeta.

Ali kako i kada se je „rodila“ naša savezna zemlja? Kako je došlo od zapadne Ugarske do Gradišća?

Granica na rijeki Lajti, ka je dilila Austro-Ugarsku monarhiju na dva dijele je bila duga ljeta skoro neopažena. Ali sredinom 19. stoljeća je nastala ideja da bi se prostor zapadne Ugarske, naseljen velikim brojem stanovnikov, ki su govorili nimški, morao priključiti austrijskim korunskim zemljam.

Po Prvom svitskom boju 1918. ljeta je bila ideja mirovne konferencije u Versaillesu stvoriti novi, pravičniji svitski red. Ali nazočni državnik i su redovito u prvi plan stavljali svoje nacionalne interese.

10. septembra 1919. ljeta je potpisao Karl Renner mirovni ugovor Saint Germaina, u koj su dodilili nimška zapadnougarska područja s 4.320 kvadratnih metrov i 340.000 stanovnikov Austriji. 1920. ljeta je stalo u znaku mučnih raspravov med Austrijom i Ugarskom o ovom području.

25. januara 1921. ljeta je pak potpišen Savezni ustavni zakon o “položaju Gradišća kot samostalna i ravnopravna zemlja u savezu”. Barem na papiru je to takorekuć rodjendan najmladje savezne zemlje Austrije.

Stoprv pol ljeta kašnje, kad je stupio u valjanost mirovni ugovor Trianona, je morala Ugarska dopustiti Austriji pravo raspolaganja o Gradišću. **5. decembra 1921.** ljeta se je Gradišće konačno oficijelno predalo republici Austriji.

Mi smo 100

Situacija zapadnougarskih Hrvata po raspadu Monarhije

Za zapadnougarske Hrvate je raspad Monarhije bio veliki prelom, jer su se oni, ki su stoljeća dugo bili pod istim političkim, društvenim i gospodarstvenim zajedničkim krovom, vrijeda potom našli u tri različni zemlja: Jedan dio hrvatske narodne grupe je pripojen k Austriji, drugi je ostao kod Ugarske a treći je priključen Čehoslovačkoj.

Stajališća Hrvata su u ti događaji bila podijeljena:

Dio Hrvata iz sjevernih sel zapadne Ugarske je zagovarao priključenje Austriji. Med njimi su bili djelači, ki su jur desetljeća dugo imali djelatno mjesto u tvornica Beča, Bečkoga Novoga Mjesta i Dolnje Austrije, kao i mnogi seljaci, ki su onde pronašli tržišće za svoje poljoprivredne proizvode.

Drugi dio, posebno u seli sridnjega i južnoga dijela zapadne Ugarske je bio za ostanak u Ugarskoj.

Konačno je oko pedeset tisuć Hrvata završilo u austrijskom dijelu, oko deset tisuć u Ugarskoj, a nekoliko tisuć je došlo u Čehoslovačku. Društveno i kulturno jedinstvo Hrvata zapadne Ugarske je tim, po punih četirih stoljeć tradicije bilo razdrobljeno.

Hrvatska narodna grupa je podijeljena na tri (danas četire) države. Nabroji je!

U koji država ležu ova (gradišćansko)hrvatska sela?

Cogrštof, Pinkovac, Petrovo Selo, Hrvatski Jandrof, Koljnof,
 Čemba, Filež, Nova Gora, Narda, Devinsko Novo Selo,
 Veliki Borištof, Hrvatske Šice, Hrvatski Cikljin

k: čitanje i razumivanje teksta
 upoznati važnost historičnih događajev i s
 njim povezane konsekvencije

minimulti novi moj

Gradišćanski Hrvati

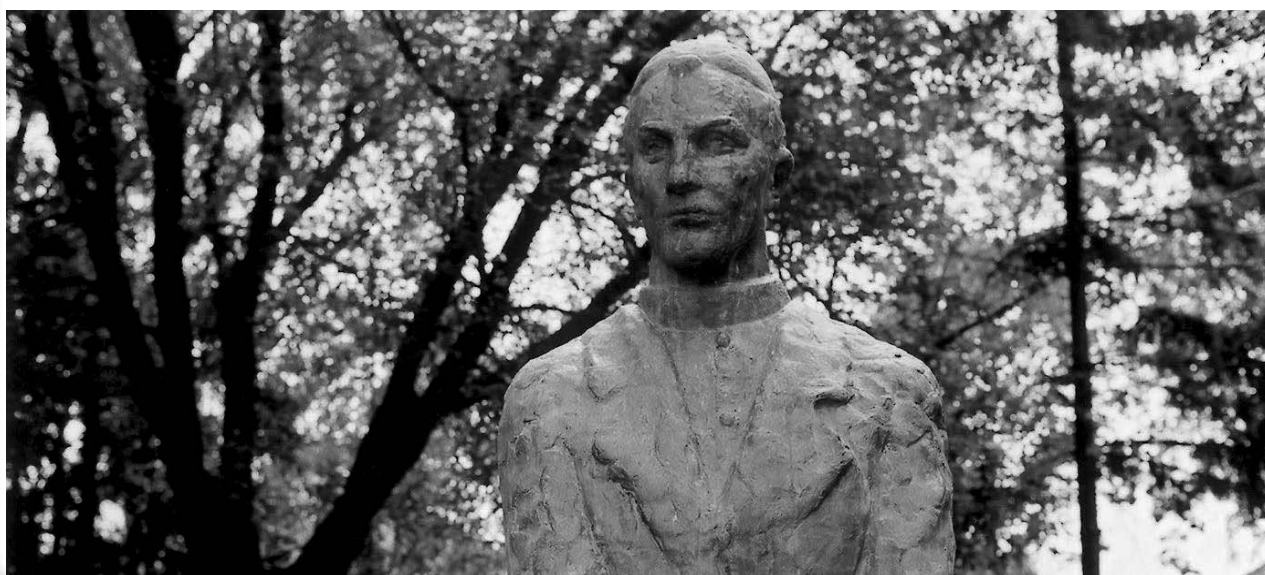
Zemlja Gradišće ljetos svečuje 100. rođendan.

Ali gdo je takorekuć „pokrstio“ našu zemlju?

Po razdvajanju ugarsko-austrijskih teritorijev je Mate Meršić Miloradić ravno pred 100 ljet dao Burgenlandu hrvatsko ime GRADIŠĆE. Ime Gradišće je on upotrijebavao i za cijelu regiju u koj žive Hrvati (do tada zapadnougarski Hrvati), ka je sada podijeljena i pripala četirim državam, tako da se od tada nazivaju GRADIŠĆANSKI HRVATI.

M.M.Miloradić je u početku na latinskom, nimškom, ugarskom, francuskom i engleskom jeziku pisao znanstvene rasprave s područja filozofije, astronomije i matematike, a od početka dvadesetoga stoljeća stihe na materinskom hrvatskom jeziku. Njegova pjesma HRVAT MI JE OTAC je postala himnom gradišćanskih Hrvatov.

Svoje pjesništvo je Miloradić podredio potreboćam tadašnjega političkoga hipca, isticanju domoljublja i podizanju nacionalne samosvisti, a oslanjajući se na tradicije starije hrvatske književnosti. Uticao je na većinu gradišćanskohrvatskih pjesnikov dvadesetoga stoljeća. Miloradiću pripada središnje mjesto u gradišćanskohrvatskoj kulturnoj povijesti!

Hrvat u Gradišću

Mate Meršić Miloradić

Čitajte izražajno
i naučite napamet!

Hrvat su moj otac
I Hrvatica mat,
A ja sam njeva krv
I vjerni sin Hrvat!
Za moj hrvatski rod
Ću živit, ću umrit,
Zakriknut ću hura,
Da čuje cijeli svit!

Poziva me German,
Poziva i Madjar,
Da stupim k njim va roj,
Va tudji kolobar.
To je zlamenja dost,
Da nismo nigdori.
Ne trži se zis tim,
Ča trštva vridno nij!

Gradišće nam je dom
Uz nimški ocean,
Na njem je mjesta dost
Za naš maljacki stan!
Koliko smo, to smo,
Nek mali roj i broj,
Hura, Hrvati smo,
Hura k svojemu svoj!

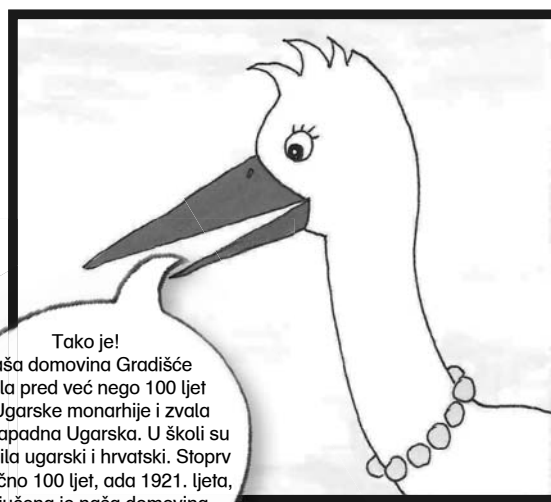

k: koristiti literarne ponude,
izražajno čitanje

Prinos Muzičke vidnje škole Veliki Beharišof

minimulti novi moj

Naš mali štrok/Naša mala roda/gola

Protuliće je

Vani je toplo.

Memo i žirafa se igraju nogomet.

Tata djela u vrtu.

Mama bere tulipane za vazu.

A opica leži u suncu i spava.

Čitaj dalje u drugom izdanju!

k: čitanje; pravopis
učvršćivanje motivacije i razumivanja čitanja

minimulti novi moj

Gradišće

Nadopuni slove!

Ja živim
u G_a_i_ću.
Ja sam
iz Gr_d_š_a.
G__d__će je
moja domovina.
Ovde živu
Gr__šćanski
Hrvati.
Ljubim
G_____e!

Kazalo

Gradišćanski grb	2
Moja domovina Gradišće	3
Gradišćanske riči	4
Ja, ti ili on?	5
Samoglasniki: a e i o u	6
Protulične rečenice	7
Hrvatski – Ugarski	8
Teta Nana	9
S desetnicami do 100	10
Ganjka za broje	11
Krhić	12
Krhić	13
Power-barovi iz Čembe	14
Ča/Što je Klapa?	15
ČUV Hrvatski – Ugarski	16
ČUV Hrvatski – Ugarski	17
Mi smo 100	18
Mi smo 100	19
Gradišćanski Hrvati	20
Hrvat u Gradišću	21
Naš mali štrok/Naša mala roda/gola	22
Protuliče je	23
Gradišće	24

Vlasnik i izdavač / Medieninhaber und Herausgeber: © 2021. HNVŠ
Narodna visoka škola gradišćanskih Hrvatov - <http://www.vhs-croates.at>
VHS der burgenländischen Kroaten in 7000 Eisenstadt, Marktstraße 3, Technologiezentrum

Odgovorno uredništvo: Arth Elfriede, Bencsics Alexandra, Bunyai Stefan, Baumgartner-Tallian Dagmar,
Bosits Martina, Gabriel Natascha, Imre Martina, Marlovits Michael, Zsifkovits Silvia

Lektorica: Zrinka Kinda, **Koordinatorica:** Karin Vukman-Artner
Ilustracije: Jasmine Gabriel - **Layout i slog:** Štefan Bunyai

Opoš minimulti digital: <https://minimulti.bildungserver.com/default>

Pošanski ured ishadjanja: 7000 Željezno, **Tiskara:** Wograndl Druck, 7210 Matrštof

Izjava polag Zakona o mediji: „moj novi minimulti“ je časopis za školare/školarice u Gradišću.

Erklärung gemäß Mediengesetz: „moj novi minimulti“ ist eine Zeitschrift für SchülerInnen im Burgenland, verfasst in kroatischer Sprache. Gefördert vom Bundeskanzleramt aus Mitteln der Volksgruppenförderung.

minimulti
digital

